پێغەمبەری ئیسلام

موحەممەد

- صلى الله عليه وسلم-

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ح جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات، 1445 هـ

اللغات ، جمعية خدمة المحتوى الإسلامي

رسول الإسلام - كردي سوراني. / جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات - ط.1 - الرياض ، 1445 هـ

28 ص ؛ 14 × 21 سم

ردمك: 978-603-8442-03-6

1445 / 18165

شركاء التنفيذ:

دار الإسلام
جمعية الربوة
رواد الترجمة
المحتوى الإسلامي

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900
ceo@rabwah.sa
P.O.BOX: 29465
RIYADH: 11557
www.islamhouse.com

به ناوی خوای بەخشندە ومیهرەبان

پێغەمبەری ئیسلام موحەمەد - صلى الله عليه وسلم-

پوختەیەک سەبارەت بە پێغەمبەری ئیسلام موحەمەد[1] -صلى الله عليه وسلم- کە تێیدا ئەمانە باسکراوە: ناوی ڕەچەڵەکی وشوێنی لەدایکبوون وپەروەردە بوونی وهاوسەرگیری وپەیامەکەی وئەو شتانەی بانگەشەی بۆ کردووە، ونیشانە وئایەتەکانی پێغەمبەرایەتی، وشەریعەتەکەی وتێڕوانینی بەرهەڵستکارانی (دوژمنانی) سەبارەتی.

١- ناوی ڕەچەڵەکی وئەوشارەی تێیدا لەدایکبووە و پەروەردە وگەورەبوونی

پێغەمبەری ئیسلام: موحەمەد کوڕی عبداللّٰه کوڕی عبدالمطلب کوڕی هاشم لە نەوەی ئیسماعیلە کوڕی ئیبراهیم -عليهم السلام-. پێغەمبەری خودا ئیبراهیم -عليه السلام- لە شامەوە هات بۆ مەککە، وهاجەرەی خێزانی وئیسماعیلی کوڕی لەگەڵدا بوو، وئیسماعیل -عليه السلام- منداڵێکی ساوا بوو، بە فەرمانی خوای گەورە هەردوویانی لە مەککەدا نیشتەجێ کرد، وکاتێک ئیسماعیل -عليه السلام- بوو بە گەنج؛ پێغەمبەر ئیبراهیم -عليه السلام- گەڕایەوە بۆ مەککە، وخۆی وئیسماعیلی کوڕی کەعبەیان -ماڵی خودایان- دروستکرد، وخەڵکی نیشتەجێبوو لە

[1] وشەکانی (پێغەمبەر و موحەمەد) پێکەوە لە بڕگەکاندا داماناون ئەمیش وەکو ڕەچاوکردنێک بۆ وەرگێڕان، بۆیە هیوام وایە تێبینی ئەمە بکرێت.

دەوروپشتی ماڵی خودا و زۆر بوون، ومەککە بوو بە شوێنی مەبەست بۆ ئەوانەی دەیانەوێت پەروەردگار بپەرستن، وبۆ ئەوانەی دەیانەوێت حەجی ماڵی خودا بکەن، وخەڵکی بەردەوام بوون لە پەرستنی خوای گەورە لەسەر تەوحید (یەک خودا پەرستی) لەسەر ئاینی ئیبراهیم -علیه السلام- هەتا چەند سەدەیەک.

پاش ئەوە لادان وتاوانەکان سەریان هەڵدا لە دوورگەی عەرەبی هەروەکو شوێنەکانی تری سەر زەوی، وتاوانەکانی سەردەمی بت پەرستی وجاهیلیەت تێیاندا تەشەنەی کرد وەکو: بت پەرستی، وکوشتنی کچان، وستەمکردن لە ئافرەتان، وشاهێدی دانی درۆ، وئارەق (مەی) خواردنەوە، وئەنجامدانی تاوان وخراپەکارییە قێزەوەنەکان، وخواردنی ماڵی هەتیو وخواردنی ڕیبا (سوو). لەم شوێنەدا ولەم ژینەگەیەدا پێغەمبەری ئیسلام موحەمەدی کوڕی عبداللە لە نەوەی ئیسماعیلی کوڕی ئیبراهیم -علیهم السلام- لەدایکبوو، لە ساڵی ٥٧١ ز، پێش لەدایکبوونی باوکی کۆچی دوایی کرد، ولە تەمەنی شەش ساڵیدا دایکی کۆچی دوایی کرد، ومامی ئەبو تاڵیب بەخێوی کرد وپەروەردەی کرد، وبە هەتیوی وهەژاری گەورە بوو، وبە کاری دەستی خۆی خواردن وبژێوی ژیانی پەیدا دەکرد.

٢- هاوسەرگیرییەکی پیرۆز لەگەڵ ئافرەتێکی پڕ خێری خانەدانی گەورە

وکاتێـک تەمەنـی گەیشـتە بیسـت وپێـنج سـاڵی هاوسـەرگیری لەگەڵ ئافرەتێکی بەڕێزی شاری مەکـکە کـرد بە نـاوی خەدیـجەی کچـی خوەیلـد -ڕەزای خوای لێبێت-، وچوار کـچ ودوو کـوڕی لە خەدیـجە بـوو، کوڕەکـان لە تەمەنـی منداڵیـدا مـردن، ومـامەڵەی لەگەڵ خێـزانەکەی ومنـداڵەکانی لە ئەوپەڕی نەرم ونیـانی وخۆشەویسـتیدا بـوو، بـۆیە خەدیـجە زۆر خۆشـی دەویست، وئەویش بەهەمان شێوە خەدیجەی خۆشدەویست، وتەنـانەت پـاش مردنـی خەدیـجە هەر لە بیـری نەکـرد، وئـاژەڵی دەکـرد بە قوربـانی وگۆشـتەکەی دەبەخشـی بە هاوڕێکـانی خەدیـجە -ڕەزای خـوای لێبێـت- ئەمـیش وەکـو چاکەکـارییەک بەرامـبەری وبـۆ ڕێزلێنـانی وبـۆ پاراسـتنی خۆشەویستی.

٣- دەستپێکردنی وەحی (سروش)

پێغەمبەر موحەمەد -صلی اللـه علـیه وسـلم- لەسـەر ڕەوشـتێکی مەزن بــوو ؛ هەر لەو کـــاتەوەی پەروەردگـــاری خوڵقانــدوویەتی، وگەلەکەی بە (الصـادق الأمـین) واتە: (ڕاسـتگۆی دەسـتپاک) ناویـان دەبـرد، ولە کـارە مەزنەکاندا بەشداریان دەبوو، وڕقی لە تاوانەکـانی سـەردەمی بـت پەرسـتی وجاهیلیەتی خەڵکی مەککە بوو وهەرگیز لەم تاوانانەدا بەشداری نەدەکرد.

وکاتێک تەمەنی گەیشتە چل ساڵ لە مەککە ؛ خوای گەورە هەڵیبژارد بـۆ ئەوەی ببێت بە پێغەمبەر، بۆیە جبریل -علیـه السـلام- (کە فریشـتەیەکی

تـايبەتە بە هێنـانى وەحـى -سـروش- بـۆ پێغەمـبەران) هـات بـۆ لاى وسەرەتاكانى يەكەم سورەتى قورئانى پيرۆزى بۆ هێنايە خـوارەوە، كە خـواى گەورە دەفەرموێت:

{اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّـذِي خَلَـقَ (١) واتە: {(ئەى پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-) بخوێنە بە ناوى پەروەردگارتەوە كە هەموو شتێكى دروست كردووە (١) خَلَقَ الْإِنسَانَ مِـنْ عَلَـقٍ (٢) واتە: مرۆڤـى دروسـت كـردوە لە خـوێنێكى بەستوو (٢) اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ (٣) واتە: بخوێنە، پەروەردگارى تۆ (لە هەمـوو كەس) بەخشـندەترە (٣) الَّـذِي عَلَّـمَ بِـالْقَلَمِ (٤) واتە: ئەوەى كە (مرۆڤـى) فێرى (نووسين) كردووە بە قەڵەم (٤) عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَـمْ يَعْلَـمْ (٥)} واتە: مرۆڤى شارەزا كردووە بەو شتانەى كە نەيدەزانى (٥)} [سورەتى العلق: ١-٥]،

هـات بـۆ لاى خەديـجەى خێزانـى -ڕەزاى خـواى لێبێـت- و دڵـى دەلەرزا، وڕووداوەكەى بۆى باسكرد؛ وخەديجە دڵنيا وئارامى كـردەوە، وبـردى بـۆ لاى كوڕى مامێكى بە ناوى وەرەقەى كوڕى نەوفەل -كە پێشتر بـوو بە نەسـڕانى وتەورات وئينجيلى خوێندبووەوە-؛ خەديجەى پێـى ووت: ئەى كـوڕى مـام، گوێبگرە بزانە كوڕى براكەت چى دەڵێت: وەرەقە بە پێغەمبەرى ووت -صلى الله عليه وسلم-: **ئەى كوڕى بـراكەم چيـت بينـى؟ پێغەمـبەر -صلى الله عليه وسلم- ئەو ڕووداوەى بەسـەريدا ڕوويـدا بـۆى باسـكرد، وەرەقە پێـى ووت: (ئەوە جبـريلە كە خـودا دايبەزانـد بـۆ سـەر موسـا، خۆزگـايە گەنـج دەبووم، خۆزگايە زيندوو دەبووم لەو كاتەى كە قەومەكەت تۆ دەردەكەن، پێغەمبەرى خـودا -صلى الله عليه وسلم- فەرمـووى: «ئايـا ئەوان مـن دەردەكەن -لە مەككە-؟»، ووتى: بەڵێ، هەرپياوێك وەكو تۆ ئەم پەيامەى**

هێنـا بێـت؛ ئەوا دژایەتـی کـراوە، ئەگەر بـگەم بە ڕۆژەکانـت بە ئەوپەڕی هێزەوە سەرت دەخەم)[٢]

وله مەکـکەدا بەردەوام قورئـانی پیـرۆز بـۆ پێغەمـبەر -صـلی الـله علـیه وسلم- دادەبەزی، کە جبریل -علیه السـلام- دەیهێنـایە خـوارەوە لە لایەن پەروەردگارەوە، وهەروەها جبریل وردەکاری پەیامەکەی بۆ دەهێنا.

وبەردەوام بوو لە بانگەشەکردنی گەلەکەی بۆ ئاینی ئیسـلام، بەڵام ئەوان بەرامبەری وەستان ودژایەتیان کرد، وماڵ وموڵك وسامانێکی زۆریان خستە پێشی بەرامبەر بە وەستان لەم بانگەوازی وپەیامە بەڵام پێغەمـبەر -صـلی الله علیه وسلم- هەمـوو ئەمـانەی ڕەت کـردەوە، وئەوەیـان پێـی ووت کە بێبـــاوەڕان بە پێغەمبەرانــــی پێشـــــوویان دەووت: ســــاحیرە، درۆزنە، وبانگەوازەکەیـان لەسـەر تەنـگ کـردەوە، وهێرشـیان کـردە سـەر لاشـەی پیرۆزی وشوێنکەوتووانیان چەوساندەوە.

پێغەمبەر -صلی الله علیه وسـلم- بەردەوام لە بـانگەوازی کـردن بـۆ لای خـوای گەورە لە مەکـکە، ولە وەرزی حەج و وەرزی بـازاڕە عەرەبیەکانــدا بە خەڵکی دەگەیشت وبانگەوازیانی دەکرد بۆ ئاینی ئیسلام، ومەبەستی دونیـا ودەسـەڵات نەبـوو، وبە شمشـێر خەڵکـی نەترسـاند، ونە دەسـەڵاتدار ونە پادشـا بـوو، وبەرەنگـاربوونەوەی ڕاگەیانــد لە ســەرەتای بانگەوازیەکەیــدا ئەویش ئەوە بوو ئەگەر دەتـوانن بـا کتێبێـک بهێـنن وەکـو قورئـانی پیـرۆز، وبەردەوام بوو لە بەرەنگاربوونەوەی بەرهەڵستکارانی بە بەڵگەکانی قورئـان، بـۆیە خەڵکانێـک باوەڕیـان پێـی هێنـا وبـوون بە هـاوەڵی -ڕەزای خوایـان لێبێت-. لە مەککەدا خوای گەورە ڕێزی لێنا ئەویش بە شەوڕەوی (ئیسـراء

---

[٢]متفق علیه، صحیح البخاري: (٢)، وصحیح مسلم: (١٥٢).

بەرەو (بیــت المقــدس) لە شــام، وپاشــان بەرز بــووەوە بەرەو ئاســمان (المعراج)، وزانراوە کە خودا پێغەمـبەر ئیلیـاس ومەسـیحی (عیسـای) بەرز کـردەوە بەرەو ئاسـمان -علیهمـا السـلام-، وئەمـیش لە لای مسـوڵمانان ونەسڕانیەکان باسکراوە. پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە لایەن خوای گەورەوە فەرمانی نـوێژکردنی پێکـرا لە ئاسـماندا، وئەویـش ئەم نـوێژەیە کە مسـوڵمانان ئەنجـامی دەدەن پێـنج جـار لە ڕۆژ وشـەوێکدا، وهەروەهـا لە مەککەدا نیشانە وموعجیزەیەکی مەزنی تر ڕوویدا کە ئەویش بریتـی بـوو لە لەت بوونی مانگ هەتاوەکو موشریکەکانیش بینیان.

وکافرەکـانی قـورەیش هەمـوو هۆکارێکیـان بەکارهێنـا بـۆ ئەوەی ڕێگـری لێبکەن ؛ ئەمیش بۆ ئەوەی خەڵکی لە بانگەوازەکەی دوور بکەوێتەوە، وزۆر زێـدەڕەویان کـرد لە داواکردنـی بەڵـگە ونیشـانە وئایەتەکـان سـەبارەت بە ڕاستگۆیی پێغەمبەرایەتی، وداوای پشتیوانیان لە جولەکەکان کرد بۆ ئەوەی بەڵگەیان پێبدەن کە بتـوانن بەهۆیـانەوە گفتوگـۆی پێـبکەن (موجـادەلەی پێبکەن) و بۆئەوەی ڕێگری بکەن لەوەی خەڵکی شوێنی بکەوێت.

کاتێک ئازار وئەشکەنجەدانی مسوڵمانان زیادی کرد لەلایەن کافرەکانەوە ؛ پێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- ئیزنـی دا بە کـۆچکردنی هەنـدێک لە مسوڵمان بەرەو حەبەشـە، وپێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- پێیـانی فەرمــوو: پادشــایەکی دادپەروەری تێــدایە کە کەس لە لای ئەو ســتەمی لێناکرێـت. پادشـایەکی گـاوڕ (نەسـڕانی) بـوو، ودوو کـۆمەڵ لە مسـوڵمانان کۆچیـان کـرد بەرەو حەبەشـە، کاتێـک گەیشـتن بە حەبەشـە باسـی ئـاینی ئیسلامیان کرد بۆ پادشـا نەجاشـیەکە بەو شـێوەی پێغەمـبەر -صـلى الـله عليه وسلم- پێـی هـاتووە؛ وپادشـاکە مسـوڵمان بـوو، و ووتـی: واللّٰه ئەمە وئەوەی موسـا -علیـە السـلام- هێنـاویەتی لە هەمـان تـاقەوە هـاتوون، وقەومەکەی بەردەوام بوون لە ئازاردانی هاوەڵانی.

ولەوانەی باوەڕیان پێهێنا لەو وەرزەدا چەند کەسێک بوو کە لە مەدینەوە هـاتبوون وبەیـعەت وپەیمانیـان پێـدا لەسـەر ئـاینی ئیسـلام ولەسـەر سەرخستنی ئەگەر کـۆچ بکـات بەرەو مەدیـنە، ولەو کـاتەدا شـاری مەدیـنە ناوی (یەسریب: يَثْرِب) بوو، وفەرماندرا بە ئەوانەیان لە مەککەدا ماون کـۆچ بکەن بەرەو مەدینەی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، بۆیە کۆچیان کـرد وئاینی ئیسلام بڵاو بووەوە لە مەدینەدا، وئاینی ئیسلام چـووە نێـو هەمـوو ماڵێکی ئەو شارە.

پاش ئەوەی بانگەوازی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسـلم- بـۆ لای خـوای گەورە لە مەککەدا سیازدە ساڵی خایانـد، خـوای گەورە ئیزنـی پێـدا کە کـۆچ بکات بەرەو مەدینە؛ بۆیە پێغەمبەر -صلى الـله علـيه وسـلم- کـۆچی کـرد، ولە بانگەوازی کردن بۆ لای خوای گەورە بەردەوام بوو، ودابەزینی بەشەکانی تری شەریعەتی ئیسلام بەردەوام بوو، ودەستی کرد بە نـاردنی نێردراوەکـانی بە پەیـامەوە بـۆ لای سـەرۆک هـۆز وعەشـیرەت وپادشـاکان بـۆ ئەوەی بانگەوازییان بکەن بۆ مسوڵمان بوون، ولەوانەش کە نێردراوی بۆ لایان نارد: پادشای ڕۆمەکان، وپادشای فارسەکان، وپادشای میسر.

لە مەدینە ڕووداوی خۆرگیران ڕوویدا بۆیە خەڵکی ترسان، وڕێکەوت وابـوو ئەو ڕۆژە ڕۆژی کۆچی دوایی ئیبراهیمی کـوڕی پێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسلم- بوو، وخەڵکی ووتیان: خۆر گیرا بەهـۆی مردنـی ئیبـراهیمەوە، بەڵام پێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- فەرمـووی: (إن الشـمس والقمـر لا يكسفان لموت أحد، ولا لحياته، ولكنهما مـن آيـات الله، يخـوف الله بهمـا عباده) واتە: (خۆرگیران ومانگ گیران بەهۆی لەدایکبوون یان مردنـی هـیچ کەسێکەوە ڕوونادەن، بەڵکو ئەوانە لە نیشانە وئایەت وبەڵگەکانی خـودان،

که بەهۆیانەوە بەندەکانی دەترسێنێت)[٣]، ئەگەر پێغەمبەر -صلى الله علـيه وسلم- درۆزن بـووایە ئەوا بە پەلە ئەو خەڵـکەی دەترسـان کە پەیـامەکەی بەدرۆ دەخەنەوە ودەیووت: ئەوە خۆر بەهۆی مردنی کـوڕەکەمەوە گیـراوە، ئەی چی سەبارەت بە ئەو کەسەی کە من بە درۆ دەخاتەوە.

وپێغەمبەر موحەمەد -صلى الـله علـيه وسـلم- خـوای گەورە بە کەمـاڵ وئەوپەڕی ڕەوشـــت جـــوانی وەســـفی کـــردووە لە قورئـــانی پیـــرۆزدا کە دەفەرموێت:

(وَإِنَّكَ لَعَلَـىٰ خُلُـقٍ عَظِـيمٍ) واتە: (وبە ڕاسـتی تـۆ لەسـەر ڕەوشـت وئاکـار وخـوویەکی ئێجگـار بەرز وگەورەیـت) [سـورەتی القلـم: ٤]، سـیفەتەکانی هەمـوو ڕەوشـتێکی جـوان بـوو وەکـو ڕاسـتگۆیی ودڵسـۆزی وئـازایەتی ودادپەروەری و وەفاداری تەناتەت بەرامبەر بەرهەڵسـتاکارانیش، وڕێزلێنـان وبەخشندەیی وبەخشینی بە هەژاران وکەم دەرامەتـان وبێـوەژن وخـاوەن پێداویستیەکان ؛ بەلاوە خۆشەویست بوو، وسوور بوو لەسەر هیدایەتـدانی خەڵکـــی، و بەڕەحـــم وبەزەیـــی بـــوو لەگەڵ خەڵکـــی، و بەســـادەیی و خـۆبەگەورەنەزانین هەڵسـوکەوتی لەگەڵیـان دەکـرد، هەتـاوەکو پیـاوێکی نەناسـراو دەهـات وبە دوای پێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- دەگەڕا وپرسیاری لە هاوەڵان دەکرد -ڕەزای خوایان لێبێت- سەبارەتی ؛ لە کاتێکـدا ئەو لە نێوانیانـدا بـوو ونەیدەناسـیەوە، بـۆیە دەیـووت: کـام لە ئێـوە موحەمەدە؟

وژیاننـامە وسـیرەتی پێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- نیشـانە وبەڵـگەیەکە لەسـەر جـوانی وکەمـاڵ وبەخشـندەیی مـامەڵەکردنی لەگەڵ

---

[٣](صحيح مسلم: ٩٠١)

هەمووانــدا: دۆســت ودوژمــن، ونزیــک ودوور، وگەورە وبچــووک، وپیــاو وئافرەت، وئاژەڵ وباڵندە.

وکاتێک خوای گەورە ئاینەکەی تەواو وکامڵ کرد، وپێغەمـبەر -صـلى الـله علـيه وسـلم- پەیـامی خـودای بە ئەوپەڕی کـامڵیەوە گەیانـد، لە تەمەنـی شەســت وســێ ســاڵیدا کـۆچی دوایــی کـرد، چـل سـاڵ لە تەمەن پـێش پێغەمبەرایەتی، وبیست وسێ ساڵ لە تەمەن وەکو پێغەمبەر. پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە شاری مەدینە لە گۆڕ دانرا، وهـیچ مـاڵ وسـامان ومیراتێکی لە پاش خۆیەوە جێنەهێشت، جگە لە هێسترێکی سپی نەبێت، وزەوییەک کە بەخشی بە ڕێبواران وەکو خێر.[٤]

ژمــارەی ئەوانەی کە مســوڵمان بــوون وباوەڕیــان بە پەیــامەکەی هێنــا وشوێنی کەوتن خەڵکێکی زۆر بوون، ولە حەجـی ماڵئاواییـدا زیـاتر لە سـەد هەزار هاوەڵی لەگەڵدا بوو، کە پێش سێ مانگ لە کۆچی دوایی ئەنجامیدا، ولەوەیە ئەمــیش لە نهێنــی پاراســتنی ئــاینەکەی وبڵاوبــوونەوەی بێــت، وهاوەڵانی کە لەسەر بنچینە ورەوشتەکانی ئاینی ئیسلام پەروەردەیانی کـرد ؛ باشترین مرۆڤ بوون لە ڕوانگەی دادپەروەری وزوهد و وەرەع و وەفـاداری وخۆبەخشین بۆ خزمەتکردنی ئەم ئاینە مەزنەی کە باوەڕیان پێهێنا.

وباشــترینی نێــو هــاوەڵان -ڕەزای خوایــان لێبێــت- لە ڕوانــگەی ئیمـان وکردەوە وبەڕاستدانان وبەخشین وئـازایەتی وبەخشـندەیی ئەمـانە بـوون: ئەبوبەکری سدیق، عومەری کوڕی خەتاب، عوسمانی کـوڕی عەفـان، عەلـی کوڕی ئەبی تاڵب -ڕەزای خوایان لێبێت-، وئەم هاوەڵە بەڕێزانە لەو کەسانە بوون کە لە سەرەتای بانگەوازەکەیدا باوەڕیان پێی هێنا وئەمانیش لە دوای

---

[٤]صحيح البخاري (٤٤٦١) ٦/١٥.

ئەو بوون بە جێنشین -خەلیفە-، وبوون بە هەڵگری ئاڵای ئاین لە پاش کۆچی دوایی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، وهیچ تایبەتمەندییەکی پێغەمبەرایەتیان نەبوو وپارێزراو -مەعصوم- نەبوون لە گوناهکردن، وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- هیچ تایبەتمەندییەکی سەبارەتیان باس نەکرد جیا لە هاوەڵانی تر، مەگەر ئەوە نەبێت کە ئەمان لە نێو ئەو دە هاوەڵەن کە موژدەی بەهەشتیان پێدراوە.

خوای گەورە ئەو کتێبەی پاراست کە پێی نێردرا (قورئان) وهەروەها سونەت وژیاننامە (سیرەت) وفەرموودە وکردەوەکانی پارێزراون بەو زمانەی کە قسەی پێکردووە، وهیچ ژیاننامەیەک (سیرەتێک) لە مێژوودا نەپارێزراوە وەکو پاراستنی سیرەتی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، بەڵکو هەمووی پارێزراوە وتۆمارکراوە تەنانەت چۆنیەتی خواردن وخواردنەوە وخەوتن وپێکەنینیشی؟ چۆن مامەڵە لەگەڵ خێزانەکەی دەکات ئەگەر بچێتە ماڵەوە؟ هەموو حاڵەتەکانی وژیاننامەی نووسراونەتەوە وتۆمارکراون لە سیرەتدا، ئەو مرۆڤێکی پێغەمبەر بوو وهیچ لە تایبەتمەندییەکانی پەروەردگاری نەبوو، وناتوانێت ودەسەڵاتی ئەوەی نییە هیچ سوودێک بە خۆی بگەیەنێت یان زیانێک لەسەر خۆی لابدات بە بێ ویستی خودا؛ چونکە هەموو شتێک لە ژێر ویست ودەسەڵاتی خودایە.

٤- پەیامەکەی

خـوای گەورە مـوحەمەدی نـارد -صـلى الـله علـيه وسـلم- لەکاتێکـدا کە شیرک وکوفر ونەزانین بەسەر زەویـدا تەشـەنەی کردبـوو، ولە سـەر زەویـدا هیچ کەسێک نەبوو کە خودا بە تەنها بپەرستێت بە بێ بڕیـاردانی شـەریک وهـاوبەش لە پەرسـتنیدا مەگەر ژمـارەیەکی کەم نەبێـت لە ئەهلـی کتێـب (جولەکە وگاوڕەکان)، بۆیە خـودا پێغەمـبەر مـوحەمەدی نـارد -صـلى الـله عليه وسلم- وەکو کۆتـا پەیـامبەر. خـوای گەورە بە هیـدایەت وئـاینی هەق وڕاستی نـاردی بـۆ هەمـوو خەڵکـی بـۆ ئەوەی سـەرببخات بەسـەر هەمـوو ئاینەکانی تـردا، وبـۆ ئەوەی خەڵکـی دەربهێنێـت لە تاریکـایی بـت پەرسـتی وکوفر ونەزانین بۆ نـور وهیـدایەتی تەوحیـد (یەک خـودا پەرسـتی) وئیمـان (بـاوەڕ)، وپەیـامەکەی تەواوکـاری پەیـامی پێغەمبەرانـی پێشـووە -علـيهم السلام-.

پێغەمبەر -صلى الله علـيه وسـلم- بـانگەوازی بـۆ هەمـان شـت کـرد کە پێغەمبەرانــی پێشــوو بانگەوازییــان بــۆ کــرد: نــوح وئیبــراهیم وموســا وسولەیمان وداود وعیسا وئەوانی تر -عليهم الصـلاة والسـلام-؛ کە بریتـی بوو لە بانگەوازی کردن بـۆ باوەڕهێنـان بەوەی کە خـودا (اللّٰه) پەروەردگـاری هەمـوو بوونەوەرەکـانە تەنهـا ئەو خـولْقێنەرە ورۆزیـدەرە وبوونەوەرەکـان دەمرێنێت وزیندوویان دەکاتەوە وپاشا وخاوەنـداری هەمـوو شـتێکە، وئەو کاروباری بوونەوەرەکان بەڕێوە دەبات، و بە ڕەئفەتە ومیهرەبـانە بەرامـبەر بوونەوەرەکان، وخودا خولْقێنەری هەموو شتێکە لە گەردووندا ئەو شتانەی دەیانبینین وئەوانەش کە نایان بینین، وهەرکەسـێک یـان شـتێک جـگە لە خودا دروستکراوێکە (مەخلوقێکە) لە دروستکراوەکانی خوای گەورە.

هەروەها بانگەوازی کرد بۆ پەرستنی خودا و وازهێنـان لە پەرسـتنی جـگە لە ئەو زاتە مەزنە، وبە ئەوپەڕی جوانی وکامڵی ڕوونی کردەوە کە خودا تـاکە لە پەرسـتندا ولە موڵـک وخاوەنـداری وخوڵقانـدن وبەڕێـوەبردنی گەردوون وبوونەوەردا، وڕوونی کردەوە کە خودا نە منـداڵی هەبـووە ونە لەدایکبـووە، وهیچ هاوتا وهاوشێوەیەکی نییە -سبحانە وتعالی-، وتێکەڵ وبەرجەسـتە نابێت لەگەڵ هیچ یەکێک لە بوونەوەر ودروستکراوەکانیدا.

بانگەوازی کـرد بـۆ باوەڕهێنـان بەو کتێبـانەی لە لایەن خـوداوە نێـردراون وەکو پەڕەکانی ئیبراهیم (صحف إبراهيم) وپەڕەکانی موسا (صـحف موسـا) وزەبـور وتەورات وئینجیـل، وهەروەهـا بـانگەوازی کـرد بـۆ باوەڕهێنـان بە هەمـوو پێغەمـبەران -علـيهم السـلام-، وهەروەهـا بانگەشـەی بـۆ ئەم بیروباوەڕە کرد : هەرکەسێک کافر بێت بە پێغەمبەرێک وبە درۆی بخـاتەوە وەکو ئەوایە کـافر بووبێـت بە هەمـوو پێغەمـبەران وهەموویـانی بە درۆزن دانابێت.

موژدەی ڕەحمەت ومیهرەبانی خـودای بە هەمـوو خەڵکـی دا، وخـودا ئەو زاتەیە کە هەمــوو پێویســتیەکانیان پێدەبەخشــێت لە دونیــادا، وخــودا پەروەردگارێکی بە ڕەحم وبەزەییە، وتەنها ئەو زاتە لێپرسینەوە لە بەنـدەکان دەکات کاتێک لە گۆڕەکانیان زینـدوویان دەکـاتەوە لە ڕۆژی قیامەتـدا، وئەو پاداشتی ئیمانداران دەداتەوە لەسەر ئەنجامدانی کردەوە چاکەکـان وچـاکە بە دە ئەوەنـدەیە وزیـاتر هەتـا خـودا بیەوێـت، وخـراپە تەنهـا وەکـو خـۆی دەنووسرێت، ولە بەهەشتدا نیعمەتێکی بەردەوامیان ونەبڕاوەیان بۆ هەیە، وئەوەی کافر وبێباوەڕ بێت وکردەوە خراپەکان ئەنجامبدات ئەوا سزاکەی لە دونیا وقیامەتدا وەردەگرێت.

پێغەمبەر موحەممەد -صلى الله عليه وسـلم- لە پەیامەکەیـدا بـانگەوازی نەکرد بۆ بەشکۆدانان ومەزندانانی هـۆزەکەی وشـارەکەی ونەفسـی پیـرۆزی خۆی، بەڵکو لە قورئانی پیرۆزدا ناوی هەندێک لە پێغەمبەران زیاتر لە نـاوی ئەو هاتووە وەکو ئیبراهیم وموسا وعیسـا ونـوح -علـیهم السـلام-، ونـاوی دایکی وخێزانەکانی لە قورئانی پیرۆزدا باسنەکراوە، بەڵام لە قورئانی پیـرۆزدا باسی دایکی موسا کراوە زیاتر لە یەک جار، وناوی مەریەم -عليهـا السـلام- زیاتر لە سی وپێنج جار باسکراوە لە قورئانی پیرۆزدا.

پێغەمبەر موحەممەد -صلى الله علـيه وسـلم- پـارێزراوە (مەعصـومە) لە هەموو شتێک کە پێچەوانەی شەریعەت وئەقڵ وفیترەت ورەوشـتی جـوان بێت؛ چونکە پێغەمبەران -عليهم السلام- پارێزراون سەبارەت بە گەیانـدنی پەیامەکـان لە لایەن خـوداوە، وپێیـان سـپێردراوە کە فەرمانەکـانی خـودا بگەیەنن بە بەندەکانی، وپێغەمبەران -عليهم السلام- هـیچ تایبەتمەنـدی وسیفەتێکی پەروەردگـارێتی یـان خودایەتیـان (ئولوهیەتیـان) نیـیە؛ بەڵکـو ئەوان مـرۆڤن وەکـو هەمـوو مرۆڤەکـانی تـر تەنهـا جیاوازییـان ئەوەیە کە پێغەمـبەری خـودان و وەحیـان (سروشـیان) بـۆ دێـت لە لایەن خـوداوە، ونابێت بپەرسترێن وبکرێن بە هاوبەش وشەریکی خودا لە پەرستنیدا.

لە مەزنترین شاهێدی دەرەکان لەسـەر ئەوەی کە پەیـامەکەی پێغەمـبەر مـوحەممەد -صـلى الـله علـيه وسـلم- وەحـی وسروشـە لە لایەن خـوداوە ئەوەیە کە هەتا ئەمڕۆ بوونی هەیە بە هەمان ئەو شێوەیەی کە لە ژیانیـدا پەیڕەوی دەکرد، وزیاتر لە یەک ملیـار مسـوڵمان شـوێنی دەکەون، و واجـبە شەرعییەکان جێبەجی دەکەن وەکـو نـوێژ ورۆژوو وزەکـات وحەج وجـگە لە ئەمانە بە بێ هیچ گۆڕانکارییەک ودەستکارییەک لە چـۆنیەتی ئەنجامـدانی پەرستنەکاندا.

٥- بەڵگە ونیشانە وئایەتەکانی پێغەمبەرایەتی

خوای گەورە پشتیوانی لە پێغەمبەران کـرد بەو ئـایەت ومـوعجیزانەی کە بەڵـگەن لەسـەر پێغەمبەرایەتیـان، وهەروەهـا ئەو نیشـانە وبەڵگانەیـان پێدەبەخشێت کە ڕوون وئاشکران وشاهێدن لەسەر ڕاسـتی پەیامەکەیـان، وهەموو پێغەمبەرێک خوای گەورە ئەوەنـدە ئـایەت ونیشـانە ومـوعجیزەی پێبەخشیووە کە بەسە بۆ ئەوەی مرۆڤ باوەڕی پێبهێنن، ومەزنترین ئایەت ومـــوعجیزە کە خـــوای گەورە بە پێغەمبەرانـــی بەخشـــی بێـــت ئـــایەت وموعجیزەکانی پێغەمبەرمانە موحەمەد -صـلى الـله علـيه وسـلم-، خـوای گەورە قورئـانی پیـرۆزی پێبەخشـی، وئەم ومـوعجیزەیە هەتـاوەکو ڕۆژی قیامەت دەمێنێتەوە، وهەروەها خوای گەورە ئـایەت ونیشـانەی زۆری تـری پێبەخشی، وموعجیزەکانی پێغەمبەر موحەمەد -صـلى الـله علـيه وسـلم- زۆرن، لەوانەش:

ئیسرا ومیعـراج (شـەوڕەوی وبەرزبـوونەوە بەرەو ئاسـمان)، ولەت بـوونی مانگ، وباران بـارین چەنـد جارێـک پاش ئەوەی نـزای کـرد کە خـودا بـاران ببارێنێت بەهۆی ئەوەی خەڵکی تووشی وشکەساڵی بوون.

زۆربوون وبەرەکەتدار بوونی خواردن وئاوێکی کەم ئەمـیش دەبـووە هـۆی ئەوەی خەڵکێکی زۆر لێـی بخۆن یان بخۆنەوە.

هەمـوو ئەو هەواڵانەی کە باسـیکردووە سـەبارەت بە شـتە نەزانراوەکـان (غەیبیەکان) هیچ کەسێک بەم وردەکارییە ئەو ڕووداوانەی باس نەکردووە، وەکو هەواڵدانی سـەبارەت بە چیرۆکـی پێغەمـبەران لەگەڵ قەومەکانیـان، وچیرۆکی یارانی ئەشکەوت (أصحاب الكهف) وجگە لە ئەمانە.

هەواڵـــدانی ســـەبارەت بە ڕووداوە نەزانـــراو وشـــاراوەکانی داهـــاتوو (غەیبیەکـان) ؛ بەهـۆی پێڕاگەیانـدنی بـوو لەلایەن خـودا لەڕێـگەی وەحـی، وەکو هەواڵـدانی بە دەرچـوونی ئاگرێـک لە خـاکی حیجـازەوە وئەم ڕووداوە ڕوویـدا وخەڵکـی شـام بینیـان، وهەروەهـا بەرزکـردنەوەی باڵەخانەکـان لە لایەن کەسانێکی دیاریکراو.

بەڵگە ئەقڵیەکان ونمونە باسکراوەکان[٥]، کە ئەقڵی سـەلامەت دانـی پێـدا دەنێت.

یـارمەتی وپشـتیوانیکردنی لە لایەن خـوای گەورە وپاراسـتنی لە زیـانی خەڵکی.

ئەو پەیمانانەی بە هاوەڵانی فەرموو هاتە دی، وەکو:

(لتفـتحن علـيكم فـارس والـروم، ولتـنفقن كنوزهمـا فـي سـبيل الله) واتە: (فارس وڕۆم فەتح دەکەن -ڕزگار دەکەن-، وخەزێنەکانیان (ئـاڵتون وزیو وسامانەکانیان) لە پێناو خوای گەورە دەبەخشن وخەرجی دەکەن).

خودا یارمەتیدا ئەویش بە ناردنی فریشتەکان بۆ ئەوەی پشتیوانی بن.

---

[٥]هەروەکو خوای گەورە دەفەرموێت: (يَا أَيُّهَـا النَّـاسُ ضُـرِبَ مَثَـلٌ فَاسْـتَمِعُوا لَـهُ إِنَّ الَّـذِينَ تَـدْعُونَ مِـن دُونِ اللَّـهِ لَـن يَخْلُقُـوا ذُبَابًـا وَلَـوِ اجْتَمَعُـوا لَـهُ وَإِن يَسْـلُبْهُمُ الـذُّبَابُ شَـيْئًا لَّا يَسْـتَنقِذُوهُ مِنْـهُ ضَـعُفَ الطَّالِـبُ وَالْمَطْلُـوبُ) [سـورة الحـج:٧٣] واتە: (ئەی خەڵکیـنە، نمـوونەیەک هێنـراوەتەوە جـا گـوێی بـۆ بگـرن بێگومـان ئەوانەی هاواریـان لـێ دەکەن لە جیاتی خودا هەرگیز ناتوانن مێشێک دروست بکەن هەرچەند هەمووشیان بـۆی کـۆببنەوە وئەگەر مێشیش شتێکیان لێ بفڕێنێـت نـاتوانن لێـی بسـێننەوە، داواکـار وداوالێکـراو لاواز وبێ دەسەڵاتن)

موژدەی پێغەمبەران -علیهم الصلاة والسلام- بۆ قەومەکانیان سەبارەت بە پێغەمبەرایەتی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، ولەو پێغەمبەرانەش کە موژدەیان بە هاتنی داوە: موسا وداود وسولەیمان وعیسا وپێغەمبەرانی تری نەوەی ئیسرائیل -علیهم السلام-.

ئەم ئایەت ونیشانە وبەڵگە ونمونانە زۆر وبەربڵاون لە قورئان وسونەت وژیاننامەی (سیرەتی) پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، وبەڵگە ونیشانەکانی پێغەمبەرایەتی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- زیاترن لەوەی سنووردار بکرێن، وهەرکەسێک دەیەوێت بیناخوێنێتەوە ئەوا با سەیری قورئان وسونەت وکتێبەکانی سیرەت بکات کە پڕن لە هەواڵی دڵنیادەر ویەقینی سەبارەت بەم ئایەت ونیشانە وموعجیزانە.

ئەگەر ئەم نیشانە وموعجیزە مەزنانە ڕوویان نەدایە ؛ ئەوا دوژمنانی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە کافرەکانی قورەیش وجولەکە ونەسرانیەکان کە لە دورگەی عەرەبیدا بوون بەهەلیان دەزانی بۆ ئەوەی بە درۆی بخەنەوە، وخەڵکی لێ ئاگادار بکەنەوە چونکە هیچ موعجیزە ونیشانەیەکی پێ نییە کە بیسەلمێنێت پێغەمبەری خودایە.

قورئانی پیرۆز ئەو کتێبەیە کە خودا ناردی بۆ پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، وقورئان وتەی پەروەردگاری هەموو جیهانیانە، وخودا ڕکابەری هەموو مرۆڤ وجنۆکەکانی کردووە کە کتێبێک بهێنن وەکو قورئان یان سورەتێک بهێنن وەکو سورەتەکانی قورئان، وئەم ڕکابەری کردنە بەردەوامە هەتاوەکو ئەمڕۆ، وقورئانی پیرۆز وەڵامی زۆر پرسیاری گرنگ دەداتەوە کە خەڵکی سەبارەت بە دۆزینەوەی وەڵامەکانیان تووشی سەرگەردانی بوون، وقورئانی پیرۆز بە زمانی عەرەبیە وهەتاوەکو ئەمڕۆش هەر بە ئەو زمانە پارێزراوە، وتەنانەت یەک پیتیشی لێ کەم نەبووەتەوە،

وچـــاپكراوه وبڵاوكـــراوه‌ته‌وه، وكێبێكـــی مه‌زنه وده‌سته‌وه‌ســـتێن كــاره، ومه‌زنترین كتێبه كه بۆ خه‌ڵكی هاتبێت، وده‌بێت مـرۆڤ بیخـوێنێته‌وه یـان وه‌رگێڕاوی ماناكانی بخوێنێته‌وه.

هه‌ركه‌ســێك بێــبه‌ش بێــت به ئیمــان وباوه‌ڕهێنــان به ئه‌م كتێــبه وخوێندنه‌وه‌ی ئه‌وا بێگومان هه‌موو خێرێكی له‌ده‌ستچووه، وسونه‌ت وڕێباز وژیانی (سیره‌تی) پێغه‌مبه‌ر موحه‌مه‌د -صـلی الـله علـیه وسـلم- پـارێزراوه ونه‌قڵكراوه له‌ڕێگه‌ی زنجیره‌یه‌ک گێڕه‌ره‌وه‌ی متمـانه‌پێكراو، وتۆمـاركراون له چه‌نـده‌ها كتێـب كه به زمـانی عه‌ره‌بــی نووســراونه‌ته‌وه ؛ ئه‌و زمـانه‌یه كه پێغه‌مبه‌ر موحه‌مه‌د -صلی الله علیه وسـلم- قسـه‌ی پێكـردووه هه‌روه‌كـو ئه‌وه وابێت ئێستا له نێوانمانـدایه وقسـه ده‌كـات، و وه‌رگێـڕدراوه بـۆ سـه‌ر چه‌ندین زمان، وقورئانی پیرۆز وسونه‌تی پێغه‌مبه‌ر -صلی الله علیه وسـلم- تاكه سه‌رچاوه‌ی ئه‌حكام وته‌شریعاته‌كانی (یاساكانی) ئاینی ئیسلامن.

٦- ئەو شەریعەتەی کە پێغەمبەر موحەمەد ﷺ پێی هاتووە

ئەم شەریعەتەی کە پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- پێی هاتووە ؛ شەریعەتی ئیسلامە، کە کۆتا شەریعەت وپەیامی خودایە، لە بنچینەدا وەکو شەریعەتی پێغەمبەرانی پێشووە ئەگەرچیش هەندێک لە حوکمەکانی ئەم شەریعەتە لە چۆنیەتیدا جیاوازە.

شەریعەتی ئیسلام لە ئەوپەڕی کاملّی وتەواویدایە، وبۆ هەموو سەردەم وشوێنێک دەگونجێت، وهۆکاری چاکبوونی دینداری ودونیای خەڵکیە، وهەموو ئەو پەرستنانەی تێدایە کە واجبە لەسەر بەندەکان بۆ پەروەردگار ئەنجامی بدەن وەکو نوێژ کردن وڕۆژوو گرتن، و لەگەڵ ڕوونکردنەوەی مامەڵە داراییەکان وئابورییەکان وکۆمەڵایەتیەکان وسیاسیەکان وجەنگیەکان وژینگەییەکان، وئەوەی ڕێگەپێدراوە وئەوەی قەدەغەکراوە وجگە لە ئەمانەیش لەو شتانەی کە مرۆڤ پێویستی پێی هەیە بۆ دونیا وبۆ دواڕۆژی.

ئەم شەریعەتە ئاین ودینداری خەڵکی دەپارێزێت وهەروەها نەفس (خوێن) وناوبانگ (شەرەف) وسامان وئەقڵ ونەوەکانیان دەپارێزێت، وشەریعەتی ئیسلام هەموو فەزڵ وچاکەکارییەکی تێدایە، وئاگاداری وهەڕەشە دەکات سەبارەت بە هەموو بەدڕەوشتی وخراپەکارییەک، وئیسلام بانگەشە دەکات بۆ ڕێزگرتن لە مرۆڤەکان ومامناوەندی ودادپەروەری ودڵسۆزی وپاکێتی و وردبینی وخۆشەویستی، وخۆشویستنی خێر وچاکە بۆ خەڵکی، وپاراستنی خوێنی خەڵکی، وپاراستنی ئەمن وئاسایشی وڵاتەکان، وترساندنی خەڵکی حەرامکردووە بە ناهەق، وپێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- جەنگی بەرپا دەکرد لە دژی تێپەڕاندنی سنوورەکانی خودا وخراپەکاری وخوڕافەت وپەڕگیری وڕەهبانیەت

(دووره پەرێزی لە خۆشیە حەڵاڵەکانی دونیا بە نیەتی پەرستن) ؛ بە هەموو شێوەیەک.

پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- ڕوونی کردەوە کە خوای گەورە ڕێزی لە هەموو مرۆڤەکان گرتووە -بە پیاوان وئافرەتانەوە-، وهەموو مافێکی پێیان بەخشیووە، ومرۆڤ بەرپرسیارە سەبارەت بە بژاردەکانی وکردەوەکانی وهەڵسوکەوتەکانی، وتەنها خودی ئەو مرۆڤە بەرپرسیارە سەبارەت بە هەرشتێک کە ببێتە هۆی زیان بۆ نەفسی خۆی یان زیان بۆ خەڵکی، وئاینی ئیسلام پیاو وئافرەتی بە یەکسان داناوە لە ڕوانگەی ئیمان وبەرپرسیاریەتی وپاداشت وسزا، ولەم شەریعەتەدا گرنگیەکی تایبەت بە ئافرەت دراوە ئەگەر دایک یان هاوسەر یان خوشک یان کچ بێت.

وئەم شەریعەتەی کە پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- هێناویەتی یەکێک لە ئامانجەکانی بریتیە لە پاراستنی ئەقڵ وحەرامکردن وقەدەغەکردنی هەرشتێک ببێتە هۆی تێکچوون ونەمانی ئەقڵ وهۆش وەکو مەی خواردنەوە (خواردنەوەی بێهۆشکەرەکان)، ئیسلام ئاینی وەکو ڕۆشنکەرەوەی ڕێبازی ئەقڵ ناساندووە؛ بۆ ئەوەی مرۆڤ خودا بپەرستێت بە چاوڕۆشنی وزانستەوە، وشەریعەتی ئیسلام باسی ئەقڵ وهۆشی بە مەزن داناوە وبوونی ئەقڵ وهۆشی بە مەرج داناوە بۆ واجب بوونی ئەرکە شەرعییەکان (تەکلیفە شەرعییەکان)، وئەقڵی ئازاد کرد لە کۆت وزنجیری خوراڤیات وبت پەرستی.

شەریعەتی ئیسلام زانستی ڕاست بە مەزن دادەنێت، وهانی مرۆڤ دەدات بۆ گەڕانی زانستی دوور لە هەوا وئارەزوو، وبانگەشە دەکات بۆ تێڕوانین وبیرکردنەوە لە نەفس ودەروون وبوونەوەر وگەردوون،

ودەرەنجـامە ڕاســت ودروســتەکانی زانســت بە هــیچ شـێوەیەک تووشـی پێکدادان نابێت لەگەڵ ئەم پەیامەی کە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- پێی هاتووە.

لە شەریعەتی ئیسلامدا هیچ ڕەگەزێـک یـان گەلێـک پـلە وتایبەتمەنـدی وفەزڵـی نیـیە بە سـەر ڕەگەز وگەلێکـی تـرەوە، بەڵکـو هەموویـان لە پـێش حوکمە شـەرعییەکاندا یەکسـانن، وهەمـوو مرۆڤەکـان لە بنچیـنەدا وەکـو یەکـن وفەزڵـی هـیچ ڕەگەز وپێسـت وگەلێـک نیـیە بەسـەر ئەوانـی تـرەوە مەگەر بە پێی تەقواداری نەبێت، وپێغەمبەر مـوحەمەد -صـلی الـلە علـیە وسلم- باسی ئەوەی کردووە کە هەموو منداڵێک لەسەر فیتـرەت لە دایـک دەبێت، وهیچ مرۆڤێک بە گوناهباری لەدایک نابێت یان میراتگری گونـاهی مرۆڤێکی تر نییە.

خوای گەورە لە شەریعەتی ئیسلامدا تەوبەی دانـاوە ئەمـیش بـریتیە لە: گەڕانەوەی مـرۆڤ بـۆ لای پەروەردگـار و وازهێنـان لە تـاوان وگوناهەکـان، ومسوڵمان بوون وپەیڕەو کردنی ئـاینی ئیسـلام هۆکـارە بـۆ لێخۆشـبوون لە تاوانەکانی پێشـووتر، وتەوبە کـردن هۆکـارە بـۆ لێخۆشـبوون لە تاوانەکـانی پێشووتر، وبۆیە پێویست ناکات مـرۆڤ تاوانەکـانی لای مرۆڤێکـی تـر بـاس بکات ودانیان پێدا بنێت، لە ئاینی ئیسلامدا پەیوەندی نێوان مرۆڤ وخـودا پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیە، ومرۆڤ پێویسـتی بە هـیچ کەسـێک نیـیە بـۆ ئەوەی ببێـتە ناوەنـد (واسـتە) لە نێـوان ئەو وخـودا بـۆ ئەوەی خـودا لە تاوانەکانی خۆش بێـت، وئـاینی ئیسـلام بەرز کـردنەوەی مـرۆڤ بـۆ ئاسـتی خودایەتی (ئولوهیەت) قەدەغە دەکات، ونابێت مرۆڤەکان بکرێن بە خـودا وبپەرسـترێن وهەروەهـا نابێـت بکـرێنە شـەریک وهاوبەشـی خـودا لە پەرستنیدا یان لە پەروەردگارێتیدا.

ئەم شـەریعەتەی کە پێغەمـبەر مـوحەمەد -صـلی الـلە علـیە وسـلم- هێنـاویەتی هەڵوەشـێنەرەوەی هەمـوو شـەریعەتەکانی پێشـووە، چـونکە شـەریعەتی ئیسـلام کۆتـا شـەریعەتە لە لایەن خـوداوە هەتـاوەکو ڕۆژی قیـامەت، وبـۆ هەمـوو خەڵکـیە؛ بـۆیە هەمـوو شـەریعەتەکانی پێشـوو هەڵوەشـێنرایەوە وچیتـر نابێـت کردەوەیـان پێبکرێـت، هەروەکـو چـۆن شەریعەتەکانی پێشوو یەکتریـان هەڵدەوەشـاندنەوە، وخـودا پـاش نـاردنی پێغەمبەر مـوحەمەد -صـلی الـلە علـیە وسـلم- تەنهـا ئـاین وشـەریعەتی ئیسلام قبوڵ دەکات، وهەرکەسێک شوێنی ئاینێکی تـر بکەوێـت وپەیـڕەوی بکات جگە لە ئاینی ئیسلام ئەوا لە ڕۆژی قیامەتدا لێـی قبـوڵ ناکرێـت ولە دۆڕاوان دەبێت، وئەوەی دەیەوێت وردەکارییەکانی ئەم شـەریعەتە بزانێـت ئەوا با بە دوایدا بگەڕێت لەو کتێـبە متمـانە پێکـراوانەی کە ئـاینی ئیسـلام دەناسێنن.

ئامانجی شەریعەتی ئیسلام -هەروەکو ئامانجی هەموو پەیامەکـانی تـری خـودا-؛ بڵنـدکردنەوەی پلەپـایەی مـرۆڤە ئەمـیش بەوە دەبێـت کە تەنهـا پەروەردگار بپەرستێت بەدڵسۆزییەوە و بە بێ بڕیاردانی شەریک وهـاوبەش لە پەرستنیدا، وئاینی ئیسلام مرۆڤ ئازاد ورزگار دەکات لە بەنـدایەتی کـردن بۆ مرۆڤەکان وماددە وشتومەک وخوراڤیات.

شەریعەتی ئیسلام بۆ هەمـوو شـوێن وسـەردەمێک دەگونجێـت، وهـیچ شتێکی تێدا نییە کە دژی بەرژەوەندییە تەندروست وبەسوودەکان بێـت بـۆ مــرۆڤ، چــونکە لە لایەن خــوداوە دابەزێنــدراوە کە دەزانێــت خەڵکــی پێویستیان بە چـی هەیە، وخەڵکـی پێویسـتیان بە شـەریعەتێکی دروسـت هەیە لە خودی خۆیدا، کە دژیەکی تێدا نەبێت، وبۆ مرۆڤەکان گونجاو بێت، ومرۆڤەکان دایان نەهێنابێـت بەڵکـو لە لایەن خـوداوە دابەزێنـدرا بێـت کە هیدایەت وڕێنموێنی خەڵکـی بکـات بـۆ ڕێگـای ڕاسـت وچاکەکـاری، وئەگەر

حوکم وبڕیار ببەنەوە بۆ لای شەریعەت ئەوا حاڵ وگوزەرانیان باش دەبێت وپارێزراو دەبن لە ستەمکردن لە یەکتر.

٧- تێڕوانینی (بەرهەڵستکارانی) دوژمنانی سەبارەتی وشاهێدی بۆدانیان

بێگومان هەموو پێغەمبەرێک بەرهەڵستکار ودوژمنی هەبووە کە دژایەتیان کردووە و لەسەر ڕێگای بانگەوازییەکەی وەستاون، وڕێگر بوون لە خەڵکی کە باوەڕی پێبهێنێت، وپێغەمبەری خودا موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- دوژمنی زۆری هەبوو لە کاتی ژیانی ولە پاش مردنیشی، وشاهێدیدانی زۆریان هەیە لەسەری -لەو سەردەمە ولە ئێستایشدا- کە پێغەمبەرە، وئەو پەیامەی کە پێی هاتووە وەکو پەیامی پێغەمبەرانی پێشووە -عليهم الصلاة والسلام-، ودەزانن کە لەسەر هەق وڕاستییە وئەو هۆکارانەی کە ڕێگرن لە بەرهەڵستکاران ودوژمنانی کە باوەڕی پێبهێنن بریتین لە: خۆشەویستی دەسەڵات و پلەوپایە یان ترسی کۆمەڵگا وشوێنکەوتووان لەوەی کە لێی هەڵبگەڕێنەوە، یان ترسی لە دەستدانی ئەو سامانەی دەستی دەکەوێت بەهۆی ئەو پلەوپایە ودەسەڵاتەوە.

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگاری هەموو جیهانیان.

نوسینی: مامۆستا دکتۆر/ محمد عبدالله السحيم
مامۆستای عەقیدە لە بەشی خوێندنەوە ئیسلامیەکان (لە پێشوودا)
کۆلێژی پەروەردە، زانکۆی (الملك سعود)
ریاز، شانشینی عەرەبستانی سعودیە

پێڕست

(كليك لەسەريان بكە بۆئەوەی ڕاستەوخۆ بچيتە سەر بابەتەكە لە لاپەڕەكەيدا)

پێغەمبەری ئیسلام موحەممەد -صلى الله عليه وسلم- ٢

١- ناو وڕەچەڵەكی وئەو شارەی تێیدا لەدایكبووە و پەروەردەبوونی............ ٤

٢- هاوسەرگیرییەكی پیرۆز لەگەڵ ئافرەتێكی پڕ خێر وخانەدان ٦

٣- دەستپێكردنی وەحی (سروش)... ٦

٤- پەیامەكەی ١٤

٥- بەڵگە ونیشانە وئایەتەكانی پێغەمبەرایەتی.................................. ١٧

٦- ئەوشەریعەتەی كە پێغەمبەر موحەممەد ﷺ پێی هاتووە ٢١

٧- تێڕوانینی دوژمنانی سەبارەتی وشاهێدی بۆدانیان ٢٥

پێڕست... ٢٦